

Hnutí DUHA

Magazín
Hnutí DUHA
číslo 1/2010

**Magazín
Hnutí DUHA
číslo 1/2010**

**Téma: Kodaňské ztráty a nálezy
Rozhovor: Tomáš Hanák
Zprávy: Tunel státních lesů**

Velikonoční pečení s FSC sadou

**Vařečka, mašlovačka, obracečka,
vidlička a nůž na máslo – všechno ze dřeva s certifikátem FSC,
který garantuje šetrné hospodaření v lesích.**

**Cena FSC sady je 190 Kč,
pro Přátele Hnutí DUHA 160 Kč.**

Objednávat můžete na www.hnutiduha.cz/obchod.

Hnutí DUHA

Magazín Hnutí DUHA, XIV. ročník, číslo 1/2010.

Vydává: Hnutí DUHA, Bratislavská 31, 602 00 Brno, telefon: 545 214 431, e-mail: pratele@hnutiduha.cz. **Redakce:** Zuzana Geryková, Ota Kubinec, Dagmar Smolíková, Marie Švédová, Markéta Jedličková, Slávka Málková. **Fotografie:** archiv Hnutí DUHA, www.sxc.hu. Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145. **Tištěno na recyklovaném papíře.**

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích, i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.

Milí čtenáři,

na konci listopadu jsme v Praze oslavili dvacetiny. Popřát nám přišli i naši příznivci z řad známých osobností – například producent a krotitel Českých lvů Petr Vachler, písničkář Vladimír Merta, bývalí i současní ministři životního prostředí Libor Ambrozek, Martin Bursík a Jan Dusík. Krátkou fotoreportáž najdete na následujících stranách.

V prosinci jsme nechyběli na Mezinárodním klimatickém summitu, který se uskutečnil v Kodani. Nepřinesl sice závaznou dohodu o globálním snižování emisí skleníkových plynů, ale netruchleme. Sám jsem před jednáním nebyl přehnaným optimistou, avšak upadat do pesimismu nemá smysl. Účinné globální dohody se nerodí lehce a v tomto případě to platí dvojnásob. Příští summit se přesune do Mexika a z něj už by se světoví lídři rozhodně neměli vracet bez konkrétní, dostatečně ambiciózní a férové smlouvy. Podrobnosti z konference se dočtete uvnitř Magazínu.

Nelze si nevšimnout, že obliba biopotravin všeobecně roste. Rozšiřuje se i jejich nabídka. V minulých měsících jsme pomáhali zákazníkům vytvářet tlak na české výrobce. Společně jsme požadovali, aby do svého sortimentu začali zařazovat i běžné každodenní potraviny v biokvalitě – například sýry, mléko nebo pečivo – a docela se to podařilo. Současně se nám podařilo odhalit problém s velkými obchodními řetězci, do nichž nemají drobní regionální farmáři a zemědělci zrovna dveře otevřené. Za jednoduchým a půvabným řešením se ohlížíme do minulosti a v následujících měsících hodláme oživit městské tržnice. Zejména Brňané dobře vědí, o co jde, a nedají na svůj „zeliňák“ dopustit. Na místním trhu s ovocem a zeleninou, který se nachází přímo v historickém středu města, můžete koupit i čerstvé produkty od drobných pěstitelů z okolí. Rádi bychom taková místa pomohli vzkřísit i v jiných městech České republiky. Držte nám palce.

Děkujeme za vaši přízeň a podporu, která nám dodává nejen chuť do další práce, ale zejména ji vůbec umožňuje.

Užívejte si poslední mrazíky a těšte se z prvních jarních paprsků.

Petr Machálek
ředitel Hnutí DUHA

Přemýšlejte a ber značky, co jsou fér

BIO, Fair Trade, FSC – značky, podle kterých můžete bezpečně orientovat svůj férový nákup. Značky, se kterými můžete také vyhrát skvělé ceny. Stačí, když správně odpovíte na čtyři ze šesti otázek – na letáku, který najdete uvnitř Magazínu, nebo na www.svetvnakupnimkosiku.cz/soutez. Na výherce čeká FSC nábytek, dovolená na ekofarmě, megakoš Fair Trade výrobků a padesát dalších drobných cen. Soutěž, kterou pořádá Hnutí DUHA, FSC ČR a Společnost pro Fair Trade, končí 30. dubna 2010.

Přečtěte si Sedmou generaci

Odcizují se děti přírodě? Co se (ne)upeklo v Kodani? Jak funguje REACH? Zelená se budoucnost lodní dopravy? Kde se platí chemgauery? Je příroda inteligentní? Odpovědi nejen na tyto otázky najdete v prvním letošním čísle. Na stránkách www.sedmagenerace.cz můžete hlasovat v druhém kole ekohitparády, zakvízovat si o předplatné časopisu, každé úterý si přečíst nový díl ze zápisníku Potulného sadaře a najít spoustu inspirativního čtení pro současné i budoucí generace.

Pojďte s námi do lesa

Opět vyrazíme na Šumavu, do Beskyd či Jizerských hor, abychom sázeli stromky, zahrazovali staré meliorační strouhy a zajišťovali ochranu stromků před spásením zvěří. Přidejte se k duhovým Týdnům pro les. Podrobnosti včetně konkrétních termínů a přihlášky najdete na www.hnutiduha.cz.

foto: Rockyroad

foto: Jan Vondra

foto: Wikimedia

Zateplování zachrání obce na Mostecku

Kvůli dostatku tepla pro všechny domácnosti v České republice nemusíme hledět na východ ani vybagrovat další obce v okolí severočeských dolů. Výrazně menší závislost na ruském plynu a uhlí za územními limity je možná a snadná. A navíc vůbec neomezí tepelný komfort, na nějž jsou místní domácnosti zvyklé. Řešení spočívá v kvalitním zateplení českých domů a výrobě tepla z obnovitelných zdrojů.

Hnutí DUHA a tři další ekologické organizace představily před koncem roku ministru Vladimíru Tošovskému plán, jak toho dosáhnout. „Možnosti zateplování domů, vytápění biomasou nebo solárními kolektory a další podobná opatření dokonce převyšují současnou českou spotřebu tepla. Těto enormní šance ovšem nevyužijeme, pokud vláda do státní energetické koncepce nepřidá konkrétní opatření. A hlavně – pokud jasně nezamítne bourání dalších obcí a rozšiřování dolů,“ shrnuje pracovník programu Energie Hnutí DUHA Karel Polanecký.

Více na toto téma se dočtete ve studii *Čisté teplo*, která je dostupná na našich stránkách www.hnutiduha.cz. V sekci publikace klikněte na studii.

Devastace luhů a hájů končí

„Moravská Amazonie“ má svou ochranu jistou. Díky podnětu Hnutí DUHA přikázala Česká inspekce životního prostředí státním lesům, aby v lužních lesích na soutoku Dyje a Moravy přestaly používat kontroverzní techniky, které poškozují půdu.

V takzvané moravské Amazonii rostou nejstarší duby, jilmy a habry v České republice. Domov zde mají také spousty druhů rostlin a živočichů ohrožených vyhubením. Státní lesy však v tomto zranitelném kusu přírody používaly až do přelomového nařízení inspekce proceduru, při níž nejdříve vykáčí plochu lesa, poté ji těžkou mechanizací přeorají, frézami rozšmelcují pařezy a pak teprve vysáží nové stromy. „Celý tento proces ničí vše, co se nachází ve dřevě pařezů a v zemi do hloubky dvaceti centimetrů: vzácné a populární brouky roháče velké, bledule letní, které stojí na červeném seznamu druhů kriticky ohrožených vyhubením, i oblíbené sněženky či ladoňky. Postup přímo zabíjí i další vzácná zvířata, včetně čolků,“ dokresluje Jaromír Bláha z programu Lesy Hnutí DUHA.

Státní lesy na rozhodnutí inspekce namítají, že sporné techniky používají proto, že vycházejí levněji než ohleduplná těžba. Ani to ovšem nelze považovat za argument k porušování zákona.

Velké výzvy pro parlamenty

Velká výzva – iniciativa Hnutí DUHA, která prosazuje přijetí zákona na závazné snižování emisí skleníkových plynů, slaví další úspěch. Počátkem února na ni došla na návrh zelených, lidovců a sociálních demokratů řeč v parlamentu. „Zákon, který politici na náš popud navrhují, jde dobrým směrem, ale zatím má několik nedostatků. Nyní je jasné, že do voleb už nemůže být schválen. I tak se ale jedná o důležitý krok, který nastartoval politickou debatu o potřebě podobné legislativy a zvýšil šanci, že příští parlament schválí dobrý zákon,“ říká ředitel Hnutí DUHA Petr Machálek.

V každém případě by si však měli čeští politici vzít příklad ze zahraničí. Hnutí DUHA se k Velké výzvě inspirovalo ve Velké Británii, kde obdobný zákon schválili již před půl druhým rokem. Ostrovní monarchii již následovala také Francie a Švédsko.

Do parlamentu se legislativa o snižování emisí dostala v Irsku a Finsku. Nově je na seznamu také Maďarsko, kde na zákonu pracovala národní rada vládních i opozičních politiků, vědců, zástupců průmyslových podniků, odborů i nevládních organizací.

foto: Wikimedia

Tunel státních lesů

Státní Lesy ČR se rozhodly veškeré práce v celých polesích svěřit na deset let dřevařským firmám s tím, že o výnos z prodeje dřeva se budou dělit. Hnutí DUHA i mnozí lesníci namítají, že dodavatelské firmy budou v úsilí o rychlý zisk poškozovat lesy hološečným kácením a podobnými praktikami. Snaha vydělat během desetileté lhůty co nejvíce dostane přednost před zdravým hospodařením. Lesy ČR navíc obchází zákon, který zakazuje pronájem státních lesů.

České lesnictví historicky spočívalo v odpovědnosti konkrétního hajného za svůj revír. Akciovka, která má porost svěřený na deset let, žádnou osobní odpovědnost necítí. Firmy budou mít na starost všechno: kácení, transport dřeva, výsadbu stromků, budování oplocenek atd. Budou také prodávat dřevo, a to velmi neprůhledným způsobem. Hrozí, že Lesy ČR tak přijdou až o desítky miliard korun, které budou chybět jinde: na zlepšování zdravotního stavu lesů, služby pro turisty a ochranu přírody.

Potřebujeme vaši pomoc. Napište prosím krátký email předsedům politických stran. Přidejte se k nám na Facebooku, abyste věděli, co je nového. Podrobnosti najdete na www.hnutiduha.cz.

foto: archiv Hnutí DUHA

Stop obnovitelným zdrojům energie?

ČEPS, který spravuje přenosovou soustavu, požádal v únoru distribuční firmy, aby přestaly připojovat obnovitelné zdroje energie do sítě. Jako důvod uvedl obavu, že jejich velmi rychlý rozvoj může způsobit energetický kolaps. Rozhodnutí, jakým tempem bude větrných turbín a solárních panelů přibývat, padlo už v roce 2003. Potvrdila jej také Státní energetická koncepce, kterou vláda schválila v březnu 2004. Obnovitelné zdroje energie měly nyní dodávat 8% elektřiny – ve skutečnosti to loni bylo pouze 6,5%. ČEPS podle zákona musí zajistit spolehlivé provozování a rozvoj přenosové soustavy. Měl proto síť na čistou energii připravovat.

Jaderné bloky, které občas nepředvídatelně vypadávají, je potřeba zálohovat úplně stejně jako solární a větrné elektrárny. Vzhledem k velikosti znamená výpadek reaktoru pro přenosovou síť mnohem vyšší zátěž. Výpadky přitom nejsou nic neobvyklého – reaktory v Temelíně byly během roku 2008 odstaveny dvanáctkrát.

„Cenou za selhání ČEPS bude zbytečně velká spotřeba uhlí z povrchových dolů, zbytečně velký dovoz ruského zemního plynu a zbytečně velké exhalace skleníkových plynů,“ shrnul situaci Vojtěch Kotecký z Hnutí DUHA. Solární elektrárny už nyní snižují znečištění o ekvivalent 48 tisíc osobních aut.

Hnutí DUHA pomohlo Mořicím k recyklaci

Obec Mořice nedaleko Prostějova bude třídit podle konkrétního programu, který jí pomohlo připravit Hnutí DUHA. Strategie je inspirovaná zkušenostmi úspěšných obcí u nás i v jiných evropských zemích. Obsahuje konkrétní body, které zjednoduší třídění a sníží množství odpadů.

Každá domácnost dostane barevně odlišené pytle na odpad a lidé budou platit podle toho, kolik odpadků vyhodí do popelnice, ne podle počtu členů domácnosti. (Ve slovenské Dubnici nad Váhem taková změna snížila produkci nevytríděného odpadu o 84 %.) Obec bude podporovat domácí kompostování, mimo jiné nabídkou levných kompostérů. (V Brumově-Bylnici, městečku v Bílých Karpatech, podobný projekt během jediného roku snížil skládkování o 106 tun, tedy o 18 %.) Mořice se také chtějí s místním zemědělským družstvem dohodnout na využití kompostu z bioodpadu od obce a občanů. Cenné živiny se tak dostanou zpět do zemědělské půdy.

Míra recyklace odpadků u nás činí pouhých 20%, zatímco v sousedním Německu či Rakousku už překročili padesátiprocentní hranici. Příčinou jsou právě špatné recyklační služby: popelnice stojí před každým domem, ale k barevným kontejnerům na tříděný odpad to průměrná česká domácnost má přes sto metrů daleko. Hnutí DUHA proto prosazuje nový zákon, který usnadní třídění odpadu a zvýší recyklaci.

foto: www.saco.hu

Připravily Zuzana Geryková a Dagmar Smolíková.

Foto: iStock

Pojďme na to čerstvě a zblízka

O biopotravinách se píše často a všude. A možná až moc často. Omrzely vás polemiky na téma, zda je bio zdravější? Už dávno víte, že gró ekologického zemědělství spočívá v šetrnosti k půdě, vodě, krajině či hospodářským zvířatům, a je vám jasné, že to není málo, protože to vše se dotýká také lidí? Skvělé. V tom případě se pojďme bavit o tom, kdo a za jakých podmínek potraviny – tedy nejen ty bio – prodává. A hlavně, jaké to má důsledky.

Doby, kdy téměř každá rodina vlastnila kus zahrady, a pokud nechovala krávu, mléko získávala od sousedů výměnou za vajíčka, je samozřejmě v nenávratnu. Přesto v mnohých z nás přetrvává dojem, že měla něco do sebe. Samozásobitelství bylo v našich zeměpisných šířkách téměř úplně vytlačeno sítí super a hypermarketů. A proč vlastně ne, když je to pohodlné, že...

Jídlo zblízka

Přesto mnoho spontánních aktivit zaměřených na místní jídlo nebo třeba prodej ze dvora naznačuje, že stávající situace některým lidem nevyhovuje.

Taky chcete nakupovat ovoce, zeleninu, vejce, maso či mléčné výrobky od pěstitelů a chovatelů přímo z okolí vašeho města? A taky by vám připadalo logické, kdyby toto zboží nabízely nejbližší prodejny s potravinami? Má to však háček. „Malí chovatelé a pěstitelé bio i běžných potravin se do velkých řetězců nedostanou. Supermarkety tlačí ceny co nejvíc dolů a některé zboží prodávají rovnou pod cenou, což je pro drobné zemědělce nejen velmi nevýhodné, ale prakticky likvidační,“ vysvětluje Lenka Kaspříková, vedoucí programu Zemědělství Hnutí DUHA.

Nakoupit v obchodních řetězcích potraviny zblízka může být leckdy dost náročný počín. Zato okurky z Holandska, cibule z Rakouska, kiwi z Nového Zélandu, jablka z Itálie – bez problému. U biopotravin toto navíc platí dvojnásob. Jenomže dovoz samozřejmě znečišťuje přírodu a kazí také „kšefty“ českým zemědělcům.

Čerstvé bedýnky na přání

Dobrá, v supermarketech s poptávkou po produktech od lokálních sedláků nepochodíme. Kde je tedy nakupovat? První možnost již zazněla: ohlédněte se po prodeji ze dvora. Zkrátka u vybraného zemědělce vyzkoušejte jednoho dne zazvonit a poptejte se co a jak.

Jsou tady však i další možnosti. Stále více popularity si získávají biokluby známé rovněž jako bedýnkový systém. Jak to funguje? Skupina lidí se dohodne a společně odbírají zeleninu nebo další produkty. S „bedýnkováním“ má zkušenosti například manželka spisovatele Michala

Foto: SA Vphoto.cz / © PurestockX

Foto: SA Vphoto.cz / © PurestockX

foto: M. Pedličková

Viewegha Veronika: „Naše kamarádka Anička jezdí na ne-dalekou ekofarmu Vlkanec a nám, co jsme do bioklubu zapojení, pak jednou za čtrnáct dní přistane přede dveřmi bedýnka s biozeleninou. Mně osobně se tento způsob nakupování v malé komunitě opravdu líbí.“

Bedýnkový systém na trochu jiný způsob si už pochvaluje také řada lidí v Brně. Zájemci se mohou zaregistrovat v obchodu Tři sudičky a pak už stačí jednou týdně objednat a poté vyzvednout dodávku vitaminů od známého farmáře Petra Weidenthalera v obchůdku poblíž centra. Něco podobného funguje také v pražské kavárně Bio zahrada.

Sláva tržnic

Dřív než se na světle světa objevily obchody, supermarkety a bedýnky, fungovalo jako přímé odbytiště produktů a výpěstků něco tak prostého jako tržnice. Původně tato svérázná obchodní místa vznikala při obchodních cestách. Postupem času se na ně nabalovalo osídlení a rozrůstala se v města. Například historie věhlasného brněnského Zelného trhu se datuje již od první poloviny třináctého století. Dnes zde ovšem mnoho sedláků prodávajících svou úrodu nepotkáte. Mísí se mezi ně překupníci ovoce a zeleniny. V jiných městech nechybí ani vietnamští prodavači všeho možného.

Program Zemědělství Hnutí DUHA v současnosti sbírá o tržnicích v Čechách a na Moravě informace a připravuje kampaň, která pomůže jejich rozvoji. „Mimo jiné na ně dostane více producentů bioovoce a zeleniny. Můžeme však očekávat další přínosy: oživení místní ekonomiky a hezčí veřejná prostranství,“ popisuje Lenka Kaspříková. Tržnice s sebou jistě přinesou i sympatický pouliční ruch.

Podobný projekt již odstartovala občanská sdružení v Praze. A tamní městské části mají o tržnice značný zájem. Zákazníci postupně zjišťují, že zde mohou nakoupit vedle ovoce a zeleniny také bylinky, mléčné výrobky, vejčička, uzeniny, med, mošty a další regionální zboží.

Připravila Zuzana Geryková.

foto: fotoco

Automaty na mléko

Česká republika se v posledních měsících seznamuje s novým způsobem prodeje čerstvého mléka – z automatů. Popularita mlékomatů závratně roste a rychle se objevují nové. Výhody pro obě strany, tedy farmáře a zákazníka, jsou nasnadě. Ti první našli cestu ven z nízkých výkupních cen mlékáren, druzí se konečně dostanou k čerstvému, nepasterizovanému produktu.

Mléko z automatu vychází na třináct až šestnáct korun. O hygienu je samozřejmě dobře postaráno. Přístroj uchovává mléko při teplotě kolem čtyř stupňů Celsia. Nevyprodají-li se všechny zásoby do 23 hodin, automat se zablokuje. Nechybí samozřejmě ani pravidelné odebrání vzorků ke kontrole jakosti v laboratoři.

Nepasterizované mléko je lépe před konzumací převařit. Na druhou stranu z něj doma můžete připravovat smetanu, tvaroh nebo třeba sýr.

foto: SAMI foto, www.PurestockX

foto: Jiří Koželouh

Kodaňské ztráty a nálezy

Prosinec 2009 nepatřil v dánské metropoli pouze adventu a nákupnímu šílenství. A není se čemu divit. Od sedmého do osmnáctého přitahovala pozornost celého světa klimatická konference OSN, od níž mnozí očekávali globální dohodu o snižování emisí skleníkových plynů. Že tento „všeklimatický slet“ dopadl nezdarem, víme. Přesto se k němu ještě vraťme.

Začátek klimatické konference provázel optimismus a naděje. Do Kodaně zamířily tisíce lidí odhodlaných ukázat vládním delegátům, že svět kvalitní klimatickou dohodu nejen potřebuje, ale taky chce. Počínaje sedmým prosincem přinášel den za dnem novou a novou pouliční akci, demonstraci, divadlo, happening... A nechybělo u toho ani Hnutí DUHA, za nějž do Dánska vyrazil autobus plný pracovníků a dobrovolníků.

Pláštěnková povodeň

Možná si ještě dnes vybavujete fotografie ulic zaplavených tisícíhlavým modrým davem. Naše mateřská organizace – Přátelé Země – rozdala dvanáctého ledna u kodaňského hlavního nádraží modré pláštěnky pěti tisícům lidí, kteří pochodovali k místu konání konference a v ulicích hlavního

města imitovali velkou vodu z tajících ledovců. „Tuto akci s názvem Lidská povodeň zahájil charismatický předseda Přátel Země Nnimmo Bassey. Hřmotným hlasem kritizoval systém, v němž rozvinuté státy nadále znečišťují planetu a přitom předstírají, že toto počínání mohou vynahradit výsadbou plantáží v chudých zemích nebo jinými pochybnými projekty. Dodal, že emise je možné snížit, pouze pokud klesne spalování uhlí a ropy,“ vzpomíná Jiří Koželouh z programu Energie Hnutí DUHA.

Média versus realita

Klimatická konference přivedla do Kodaně pestrou sestavu lidí z různých koutů světa. Dánové měli mírnou převahu a ani mrazivé počasí a pouliční atmosféra nezměnily nic na tom, že podstatnou část tvořili postarší dámy a pánové.

foto: archiv Hnutí DUHA

foto: Jiří Keželouh

foto: archiv Hnutí DUHA

Nechyběly ani početné skupiny Asiátů. Zvláštní pozornost však poutali exiloví Tibeťané vybavení tradičními vlajkami a rozměrným transparentem hlásajícím, že krom politické situace představuje pro jejich rodnou zem další vážnou hrozbu tání himalájských ledovců.

Navzdory pozitivním zážitkům, které si návštěvníci Kodaně povětšinou odvezli domů, dominovaly novinovým titulkům nejen v České republice zprávy o zatýkání radikálů a střetech s policisty. „O těchto srážkách jsem se dozvěděl až doma z internetu. Ani dodatečně se mi nepodařilo zjistit, kdy a kde ke konfliktu došlo. Můj dobrý pocit ze setkání desetitísíc lidí, kteří vyjádřili své odhodlání řešit světový problém s klimatickou změnou, trochu opadl,“ dodává Karel Polanecký z programu Energie Hnutí DUHA.

Nutno dodat, že Dánsko se na pouliční návštěvníky konference předem pečlivě připravilo. Tamní parlament například přijal kontroverzní legislativu, která policii umožňuje zadržet kohokoliv až na dvanáct hodin. Stačí pouze podezření, že dotyčný hodlá jednat nezákonně. Najevo také vyšlo, že bývalé skladiště ve čtvrti Valby policie proměnila v jakési „klimatické vězení“, kam bylo možné dočasně odklidit až pět set zadržených.

Svět chce dohodu, státníci otáli

Počáteční optimismus a naděje v Kodani ztroskotaly nejen na pokriveném mediálním obrazu pouličních akcí, ale především na nijaké dohodě. Abychom napříště namísto úsloví „dopadli jak sedláci u Chlumce“ nepoužívali „dopadli jako klima na konferenci OSN“, je potřeba urychleně jednat. „Státy odpovědné za většinu světových emisí skleníkových plynů snížení sice nepodpořily, nicméně alespoň posledních 48 hodin dvoutýdenní konference nabralo spád. Ekologické organizace proto nyní požadují, aby politici na toto úsilí navázali a pokračovali, dokud se neshodnou na konkrétní, účinné, spravedlivé a závazné smlouvě,“ říká Karel Polanecký.

A ještě jedna „drobnost“. Odmyslíme-li si oficiální jednání, Kodaň potvrdila to, co opakuje jeden průzkum veřejného mínění za druhým – veřejnost požaduje, aby státy začaly závazně snižovat exhalace skleníkových plynů.

Velká výzva

Závažnost globálních změn klimatu se rok od roku prohlubuje. Je proto nutné, aby jednotlivé země nečekaly s rukama v klíně. Například Velká Británie se zavázala ke snížení emisí o osmdesát procent do roku 2050. Za prosazením tohoto průlomového zákona stojí naše tamní partnerská organizace. Hnutí DUHA se nechalo inspirovat a usiluje o přijetí zákona, který stanoví, že Česká republika začne snižovat emise skleníkových plynů o dvě procenta ročně až do roku 2050. Tento zákon můžete jednoduše podpořit i vy. Klikněte na www.velkavyzva.cz a odešlete email politikům.

Připravila Zuzana Geryková.

Foto poskytl Tomáš Hanák.

Sebekritikou za lepším světem

Herec Tomáš Hanák si rád pohrává – se světem showbyznysu, s diváky, se slovy a vlastně i s Tomášem Hanákem. Naopak nerad opouští rodinný dům v Nižboru. Ruch velkoměsta se mu v posledních letech příliš nezamlouvá. Tento rozhovor jsme spolu tudíž vedli po emailu. Pakliže jste někdy četli jeho sloupky v Lidových novinách, určitě si pamatujete nezaměnitelný košatý jazyk, neobvyklou sebekritiku a také svérázný, jiskrný humor. Nejinak je tomu v tomto rozhovoru.

Mnohokrát jste o sobě prohlásil, že jste špatný herec. Proč si to myslíte?

Třeba už jen proto, že nejsem žena. Ženy jsou lepší herečky, jen pro ně není dostatek rolí. A to samé platí i v politice, což mě štve, a s lítostí hledím na sever ke skandinávským zemím. Nikdy jsem netoužil být hercem. Stalo se to náhodou, spíš setrvačností, díky Sklepu a možná i díky vzdálené podobě Paulu Newmannovi. Neumím se do postavy beze zbytku „převtělit“, aby divák zapomněl, že kouká na Hanáka, kterému před očima pořád běží naučený text a hrůza z toho, zda se v záběru dokáže včas přemístit z místa A do místa B. Ale dobrá, skromnost stranou. Snad patřím mezi použitelné herce, ale za špatného se tvrději označuji i proto, že bych totéž – tedy sebekritiku – rád někdy slyšel i od jiných. Samozřejmě mám na mysli především politiky. Kdyby místo zamlžování, či přímo lhaní dokázali tváří v tvář faktům přiznat chybu, omyl, slabost, prostě normální lidské selhání... Bylo už tolik šancí dát lidem, tedy voličům, příklad a čestně odejít, rezignovat, počkat, až se problém vyřeší a podezření vyvrátí. Bohužel, jdou nám všem právě opačným příkladem.

Ještě zpět k herectví, když dovolíte. Koho vy sám považujete za dobrého herce?

Těch opravdu dobrých je, jak víme, opravdu nemnoho, a to mě trochu utěšuje. Rudolf Hrušínský například. Stačilo, aby stál, stačil náklon hlavy. Clint Eastwood – ten je vůbec zjevním! A jeho proměna z rolí drsňáků v běčkových filmech ve „zralého“ herce a posléze režiséra a taky scenáristu, skladatele či střihače filmů jako *Madisonské mosty* či *Gran Torino* je neuvěřitelná. Eastwood je pro mě vůbec důkazem, že schopnosti člověka jsou neodhadnutelné a že nikdy není pozdě. A z hereček třeba Kate Winslet. Moc se mi líbila třeba ve skvělém *Mendesově Nouzovém východu*.

„Můj život už mě moc nezajímá ani nebaví. Asi proto jsem zapletený do tolika charit.“

Podle toho, co často říkáte v rozhovorech nebo také podle vaší parodicky laděné 13. komnaty v České televizi, se zdá, že nesnášíte showbyznys. Nedávno vám ale vyšla sólová deska, čímž jste rozšířil spektrum své profese z herce, baviče a moderátora ještě na zpěváka. Jde to vůbec dohromady?

Bavič, fujtajbl, to je strašlivé označení, to je na sebevraždu... Ale k věci. Že

showbyznys nesnáším, to jsou příliš silná slova. Showbyznys je spíš tragikomický. A v našem tuzemském rybníčku dvojnásob. Máloco je ubozejší a komičtější, než být „slavný“ v téhle naší vlastičce, účinkovat v revuálních pořadech, z playbaku zazpívat na „prestižní“ akci někde na golfovém hřišti hned za krávnem, ovšem za účasti tuzemských VIP, či vyhřívát se na titulní stránce barevného týdeníku hned vedle reklamy na hrnce. Ale existují výjimky. Pro mě třeba Jiří Korn – velký profesionál ve všem, co v showbyznysu dělá. A navíc není zakonzervovaný, pořád zkouší nové věci.

A jaké má tedy ambice Hanák-zpěvák?

Prakticky nulové. Opravdu jsem netoužil vydat desku. A jestli nevěříte, můžeme se klidně sejít u soudu. Ani se mi nechtělo chodit do studia, na focení kvůli obalu a vést rozhovory. Natočení té desky navrhl hudební publicista Pavel Klusák, který se mimochodem při slově šoubyz ospává. Moje písničky se určitě neobjeví v revuálních pořadech televizí. Nehledě na jiné důvody nejsou ani dostatečně bezstarostné, ani náležitě chytlavé. Málodky se v nich třeba opakují refrény. A kromě toho, Hanák není ani moc dobrý zpěvák.

Ale vaše skladba *Technopárty* se udržela v hitparádě pražského hudebního Rádía 1 sedm týdnů, před

Vánoci se dostala dokonce na druhé místo. Víte to?

Ovšem, že to vím! A je to velikánská švanda a skrytě jsem si to přál. Kortézovsko-chladilovská pomalá taneční věc v jejímž závěru dokonce zazní romantická harmonika, zrovna na tomhle rádiu! To je vážně zářez do pažby. Rádio 1 se teď možná otřásá v základech. Hádejte, kdo mi v jejich hitparádě konkuruje? David Vávra! David je jistě barokně košatý, multifunkční člověk, architekt, kolážista, muchlážista, fotbalista, básník slova i míče, běžec, běžec na lyžích, snad i herec, ale zpěvák? Dva šediví sklepací, kterým táhne na šedesát a ráno se sotva zvednou z postele. Dva vypelichaní kohouti na jednom smetišti! To je něco. Ne, svět není tak špatný, když se může stát něco takového.

V každém případě gratuluji. Mimo chodem, chystáte se na turné?

Na turné čtyř můstků? To bych si musel koupit skokanské lyže a bezdrátový mikrofon. A zpívat za letu není nic příjemného. Můžete totiž nastydnout, mandle zduří. Do otevřených úst vám vlétne nějaký chráněný druh nebo družka. Jestli ale máte na mysli turné koncertní, tak ještě nevím. Přesněji: zatraceně nevím. Nechce se mi někdy jezdit a vylézat na pódium. Taky kdo ví, zda ráno ještě vstanu. A navíc mívám pořád ještě trému. Zkrátka nic lákavého. Ale samozřejmě dostávám denně prosebné dopisy, stovky, desítky... i jednotlivé dopisy. Teda občas. Naposled... moment, kdy to sakra bylo? Vlastně už si nevzpomínám, kdy mi někdo psal. Uvidím. Třeba mě přinutí bída, ale to už o mně pro změnu nebude zájem. Ovšem vystupovat na pouti nebo na dožinkách za porci zle olezlé tlačěnky – to by byl vzrušující konec mé kariéry.

Cítíte se jako zpěvák a autor textů svých písniček lépe než v roli herce?

Tak to chodilo ve Sklepě. Každý si hraje a zpívá většinou svoje věci. Má to tu výhodu, že víte, o čem je řeč. Sám bych asi těžko mohl zpívat třeba Kolářovu písničku „díky, lásko, že tě mám, s tebou stoupám k výšinám, díky tobě nejsem sám“. Zvládl bych to leda jako parodii. Ale baví mě psát texty pro kolegyně z divadla, hlavně pro mou první ženu. Tam se dají vložit i citlivé věci, které se v palici rodí většinou v noci, v tichu. Chlupatému chlápku by je asi

nikdo nevěřil, natož ve Sklepě, který proslul ironií a parodií.

Například, ale nejenom, z někdejších nadnesených a vzletných sloupků pro Lidové noviny působíte jako ekologicky orientovaný člověk. Kde se to ve vás vzalo?

Asi to souvisí s dětstvím na vesnici. Můj děda byl soukromě hospodařící rolník, takže se muselo šetřit a s věcmi nakládat opravdu rozumně. Naše máma tam žije dodnes, je samoživitelka – brambory, marmelády, darovaná slepice od sousedy. Zaniklá klasika.

„Zhasínám. Radši si vezmu svetr, než přidávat topení. Čistím si boty krémem, občas zajdu s opravou k ševci. Dojídám. Mám rád předvčerejší rohlíky. Snažím se nejedít autem kvůli blbostem.“

Takže jste proti konzumu imunní?

Už je to opravdu dávno, co jsem si uvědomil, že nikoli hraboš, myš, veš nebo mandelinka, ale člověk je hlavním a vlastně jediným prokazatelným škůdcem na planetě. U „nejvyššího“ soudu by to fakt prohrál a byl logicky odsouzen k trestu smrti. A když člověk, tak holt i já. Mám sice lidi rád, ale myslím, že by bylo lepší, kdybychom to tady už zabalili. Dostali jsme spoustu času a šancí, ale většinu jsme vlastně promarnili – tím samozřejmě nemyslím objev penicilinu, *Osudovou* symfonii nebo Felliniho *Silnici*. Ale ve výsledku jsme Stvořitelova očekávání tutově hrubě zklamali. Na sebevraždu nemám kuráž, takže před tím, než se konečně stanu humusem, tedy něčím prospěšným, to tady chci alespoň důstojně doklepat. Snažím se – nijak extra úspěšně – alespoň neškodit. Nebaví mě kupovat nové věci, přestože je na nás činěn nátlak: Když nebudeš kupovat, nebudou mít jiní lidé práci. Zhasínám. Radši si vezmu svetr, než přidávat topení. Čistím si boty krémem, občas zajdu s opravou k ševci. Dojídám. Mám rád předvčerejší rohlíky. Snažím se nejedít autem kvůli blbostem a „jízdní povinnosti“ se pokouším koncentrovat. Prostě se nechci cítit jako ignorant, přesněji blbec.

Lidé si vás mohou pamatovat z řady filmů, jedním z nich je také Cesta z města. I vy sám, mimochodem

stejně jako režisér Tomáš Vorel, jste se odstěhoval na vesnici, kde jste si opravil starý domek...

Nejspíš se taky projevilo dětství na vesnici. Věděl jsem, že ve městě žít nechci, a dnešní Praha mi setsakramentsky dává zapravdu. Malá Strana, Staré Město – kouzlo je pryč. Karlův most je nasvícený červenými kontrolkami kamer a foťáků. Staré omítky lecky průměrných zedníků mizí a nahrazují je dokonale rovné plochy nastříkané elektrickou pistolí barvou bez kocourů. Ve staročeské pizzerii hraje rádio Kiss. Je to domotané a – alespoň pro mě – smutné. Za vesnicí, kde žijeme, už samozřejmě taky vyrostly bungalovy a podnikatelské baroko s pergolou pro auto. Jenže když zavřu oči a dojdou o kus dál, kousek přírody ještě najdu. Ovšem i tam mi nad hlavou hučí charterový Airbus směr Hurghada a lesem může každou chvíli projet lovec adrenalinu na motorce. Každopádně šance něco najít ještě úplně nezmizela. I obyčejné křoví se potom zdá vzácné a cenné, vlastně cennější než celá civilizace. A mít za plotem potok a les je samozřejmě radost – neřkuli pro našeho desetiletého synka!

A souvisela ta filmová cesta z města nějak s vývojem lidí kolem divadla Sklep?

Určitě se projevuje náš věk. Překročili jsme padesátku a mnozí už nemůžeme nebo nedokážeme kalit až do rána. Slivky řekly dost. Hledáme klid. Současné tempo je pro nás někdy až příliš dynamické. Vyrostli jsme za nehybné totality, což mělo svůj druh půvabu. Ale pozor, neříkám: Volte komunisty. Každopádně jsme měli dost času na kamarády, výlety, hospody...

Hrdě se hlásíte k tomu, že jste skaut, znáte skautské zákony?

Zpaměti vám je neřeknu, ale je jich deset a chápu je jako jakýsi praktický přepis Desatera pro každodenní život. Modrý život si nevedu, ale snažím se pomáhat ostatním. Můj život už mě moc nezajímá ani nebaví. Asi proto jsem zapletený do tolika charit. S manželkou dáváme hodně peněz, snažím se dělat něco smysluplného i jako zastupitel. Doufám, že to svatý Petr zohlední, až konečně dočte seznam mých hříchů. I když v peklu by možná byla větší zábava.

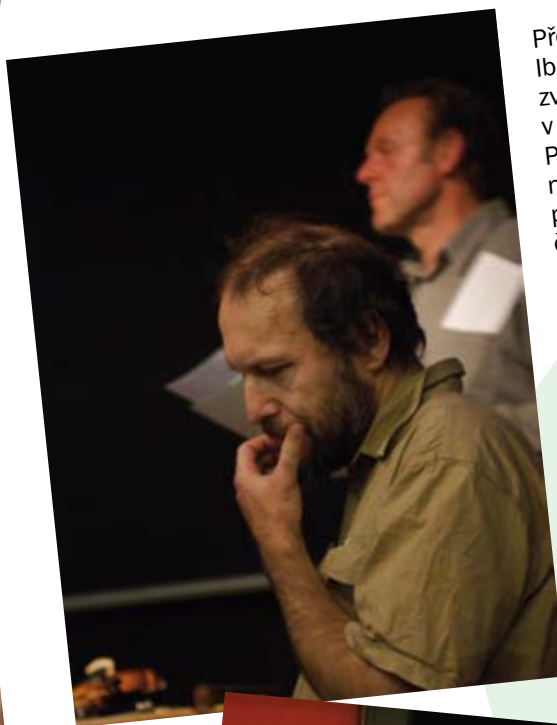
Připravila Zuzana Geryková.

Slavili jsme dvacet let

Dvacet let usilovné práce, dvacet let zkušeností... Takhle dlouhá doba si zaslouží oslavu. A došlo na ni koncem listopadu v pražském klubu Jam Café. Popřát nám přišlo i několik významných osobností.

Písničkář Vladimír Merta přijel na oslavu našich narozenin na svém oblíbeném dopravním prostředku – na kole.

Přední český fotograf Ibra Ibrahimovič zvítězil v roce 2003 v soutěži Czech Press Photo. V minulosti mnohokrát poskytl obrázky do časopisu Sedmá generace, tentokrát daroval foto do naší narozeninové dražby – výtěžek pomůže práci pro čisté a zdravé prostředí. Kromě Ibrahimoviče poskytli obrázky také fotografové René Jakl, Václav Vašků, Petr Vozák a Stanislav Krupař.

Vedoucí programu Odpady Hnutí DUHA Ivo Kropáček a náměstkyně ministra životního prostředí Rut Bízková nad sklenkou bílého biovína od manželů Abrlových z jihomoravské farmy Pollau.

Svou návštěvou a přáním nás poctil také ředitel informačního centra OSN v Praze Michal Broža (na fotce vpravo vedle ředitele Hnutí DUHA Petra Machálka).

Jaroslav Dušek v obležení ministra životního prostředí Jana Dusíka (vpravo) a ředitele Hnutí DUHA Petra Machálka.

Popřát nám přišla také spousta kolegů z neziskového sektoru.

Bývalý ministr životního prostředí Martin Bursík přišel popřát i s dcerou Noemi.

Herec a náš dlouhodobý příznivec Jaroslav Dušek akci moderoval.

Jaroslava Duška a producenta Petra Vachlera nespojují jen filmy, ale také to, že podporují práci Hnutí DUHA.

Moravské pralesy

Řekne-li se prales, zřejmě se v mysli přenesete někam do Amazonie. Někdo se možná zaměří spíš na naše končiny a vzpomene si na horskou divočinu. Však taky po právu. V České republice se pralesy nacházejí hlavně na Šumavě a sousedních pohořích, v Beskydech nebo na několika vrcholcích Českomoravské vrchoviny. Krom toho ale můžeme obdivovat prastaré stromy, padlé kmeny a samovolně vyrůstající stromky také na pár místech jižní Moravy.

Tentokrát se s námi můžete vypravit na výlet do tří pozoruhodných míst. Moravské pralesy se obzvlášť vyplatí navštívit v jarních měsících, kdy se příroda probouzí k životu.

Říční prales

Zbytky moravských lužních pralesů chrání od roku 1949 dvě národní přírodní rezervace: Ranšpurk a Cahnov-Soutok. Bez zásahu člověka se ale tato území vyvíjí minimálně od devatenáctého století. Původní majitelé, Lichtenštejnové, totiž považovali Ranšpurk za přírodní památku. Obě rezervace se rozprostírají na ploše zhruba 34 hektarů.

Rostou zde zejména duby, jasany, habry, lípy a babyky. Nejstarší stromy dosahují 400 až 450 let. Napříč lesem se klikatí pozoruhodná mrtvá ramena řeky a kanály.

Ranšpurk a Cahnov rozkvétají hlavně na jaře. S prvními slunečními paprsky se po zemi rozvíjí koberec sněženek,

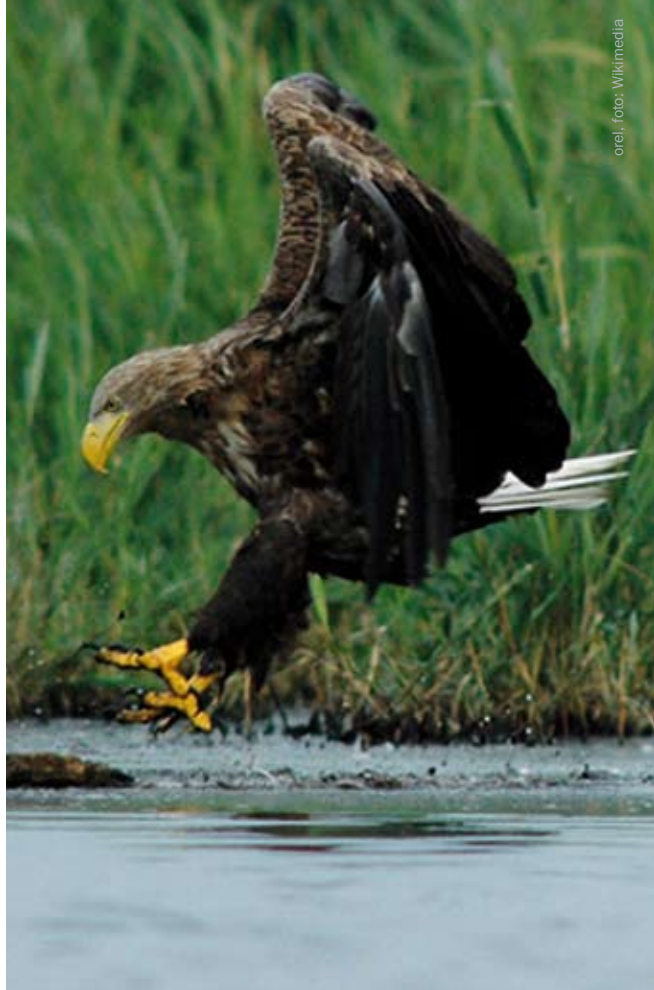
sasaneček či hrachoru lecha jarní. Roste zde také vzácná bledule letní a na březích probleskuje kosatec žlutý.

V lužních lesích našli nejlepší podmínky k životu vzácní holubi doupňáci, žluny šedé či lejsci bělokrcí. Vysoko nad korunami stromů lze spatřit kroužícího orla královského, raroha nebo luňáka červeného – unikátní dravce, kteří skrytě sídlí v okolí. Ve starých stromech žijí vzácné druhy hmyzu, třeba tesařík obrovský nebo lesklý krajník pižmový, jenž v lese loví. Tůně a říční ramena obývá čolek podunajský.

K Ranšpurku vede pět a půl kilometru dlouhá turistická stezka jižně od Lanžhota. Cahnov leží o dva a půl kilometru dál.

Pomezí Moravy a Slovenska

Svahy Velké Javořiny, nejvyšší hory Bílých Karpat, zdobí divoký listnatý les. Již v roce 1909 zde Lichtenštejnové vyhlásili

orel, foto: Wikimedia

Jaterník podléška, foto: Wikimedia

ochranný režim podobný tomu dnešnímu a od roku 1951 je Velká Javořina národní přírodní rezervací. Státní lesy zde navíc uzavřely dohodu s Agenturou ochrany přírody a krajiny, že ponechají 166 hektarů území přirozeným proměnám.

Severní svah 970 metrů vysoké Velké Javořiny pokrývají javorové porosty a takzvaná květnatá bučina. Na některých místech stojí monumentální stromy, jinde narazíte na kmeny pokroucené tím, jak se přizpůsobily drsným horským podmínkám.

Zjara ze země vyráží sněženky a dymnivky duté. Nápadnou květinou zdejšího stinného listnatého lesa je měsíčníce vytrvalá, vysoká rostlina s bílými květy.

Vzácným ptákem karpatských bukových lesů je strakapoud bělohřbetý. Hnízdí zde i kos horský – od běžných kosů se liší elegantní bílou náprsenkou – a pestrý rehek zahradní. Zvlášť po dešti se vyplatí dívat pod nohy. Nápadný modrý slimák, modranka karpatská, mezi listím vysloveně udeří do očí a pěkně vybarvení jsou rovněž černožlutí mloci. Ve starých stromech zde žije roháček bukový a další druhy brouků.

Na Velkou Javořinu se dostanete z Květné po červené turistické značce nebo po modré z Velké nad Veličkou. Můžete dojet také na kole.

Prales nad jeskyněmi

Moravský kras turisté vyhledávají hlavně kvůli unikátním jeskyním a známé propasti Macocha. Ovšem i nad zemí je k vidění spousta zajímavostí – patří k nim zejména lesní rezervace. V údolí Punkvy, Pustého a Suchého žlebu vědci našli zhruba půl čtverečního kilometru úplně původního pralesa. Velmi cenná je rovněž Habrůvecká bučina, která leží nedaleko Adamova, zhruba ve středu chráněné krajinné oblasti. Rozkládá se na ploše 85 hektarů a v roce 1975 byla vyhlášena národní přírodní rezervací. I o její zachování se zasloužili lichtenštejnští majitelé.

V této vzácné části Moravského krasu rostou květnaté a vápnomilné bučiny – a právě na vápencích se daří vzácným druhům rostlin. Mezi stromy se tyčí také javory, jilmý a duby. Hladké kmeny buků se ztrácí vysoko v korunách.

Na jaře v lese rozkvétají dva druhy sasaneček – bílá hajná a žlutá pryskyřníková – a modré jaterníky, zvané podléška. O něco později se otevírají nápadné lilie zlatohlávek a křehké bílé orchideje s názvem vemeník dvoulistý. V Habrůvecké bučině hnízdí tajemný čáp černý.

K rezervaci vede žlutá značka. Moravský kras je oblíbený mezi cyklisty.

Připravila Zuzana Geryková.

Sdílením automobilů k čistším městům

Centra měst se v posledních letech proměňují ve stále přeplněnější parkoviště. Auta stojí nejen na vyhrazených plochách, ale také na okrajích silnic, chodnicích, nebo dokonce trávnících. Přičteme-li ještě fakt, že každým z nich se jezdí v průměru jen hodinu denně, vidíme, že efektivita tedy nic moc. Přesto automobilů a s nimi také silnic, dálnic, parkovišť, výfukových plynů, spálené ropy, dopravních zácp či hluku stále přibývá. Nesmíme zapomenout ani na energii, materiály a odpady z výroby nových vozů. Jak z toho ven?

Ano, je pravda, že naši praprapředkové autem nejezdili, a taky přežili. A stejně tak platí, že spousta lidí usedne za volant i přesto, že by se do cíle pohodlněji a rychleji dostali městskou dopravou či dokonce pěšky. Ale jelikož už automobilovou dopravu z našich životů nevygumujeme, pojďme se bavit o tom, jak její negativní dopady snížit.

Je velký rozdíl mezi tím, když připadá jeden automobil na každého člena rodiny, celou rodinu nebo skupinu lidí. Pro poslední z těchto variant, tedy sdílení, se v České republice ujal zahraniční název carsharing. Průzkumy říkají, že carsharing se vám vyplatí, pokud ročně najezdíte do 10–15 tisíc kilometrů. V případě lidí z města, kteří auto využívají zejména o víkendech, to však bývá ještě méně. Teď už ale k tomu nejdůležitějšímu. O čem to celé je?

Malý výlet do Brna

Sdílení automobilů se zrodilo v zahraničí (viz rámeček) a u nás zatím nemá příliš dlouhou tradici. Skutečně fungující systémy najdeme v České republice pouze dva, a to konkrétně v Brně. Oba za sebou mají již několik úspěšných let a fungují na neziskovém principu. Jmenují se Autodružstvo a Autonapůl. Sám mám bohaté zkušenosti s Autonapůl, mezi jehož spokojené členy se řadím již déle než rok. Dohromady je nás v této organizaci založené jako občanské sdružení patnáct a dělíme se o čtyři vozy: Opel Corsa, Felicii, Oktávii a sedmimístný Volkswagen Sharan. Mezi mé „spolusdíleče“ patří také rodiny s malými dětmi, několik párů, jedna menší nezisková organizace a několik jednotlivců.

Každý z členů zaplatil při vstupu do Autonapůl vratnou zálohu pět tisíc korun. Při každém výjezdu nás pak přijde jeden kilometr na pět až šest korun, záleží na typu auta. V ceně je zahrnuto vše od paliva přes nákup vozu, opotřebení, údržbu, servis a pojištění. Pokud se vám tato částka zdá vysoká, zkuste si veškeré náklady rozpočítat. Na internetu najdete kalkulačky určené k tomuto účelu. Zřejmě

foto: archiv člena Autonapůl

první česká, ačkoliv zkušební, verze visí na <http://auto.na-myntince.cz/>.

Dále už carsharing vaši peněženku nezatíží. Je také dobré si uvědomit, že systém platby od kilometru dobře motivuje k tomu, abyste si rozmysleli každou jízdu navíc, za což vám děkuje nejen příroda a chodci, ale právě i váš rozpočet.

Každé auto v našem sdružení má také svého patrona, který dohlíží na údržbu a pravidelné prohlídky. Pokud ale kdokoli z nás vozidlo „zaneřádí“, musí ho sám umýt a vyčistit.

Všední den s carsharingem

Život se sdíleným automobilem je potřeba dobře plánovat. Aby u členů Autonapůl nedocházelo k časovým kolizím, máme internetový rezervační systém. Takže pokud chci vyjet o víkendu s přáteli na lyže nebo dopravit babičku do nemocnice, šup za počítač. Zjistím si, kdo má auto vypůjčené, a domluvíme se na čase a místě předání. Než vyrazím na cestu, do knihy jízd zapíšu počáteční stav tachometru. Nedostatek paliva se nemusím bát, protože pravidla Autonapůl velí, odevzdat auto s alespoň polovinou nádrže. Starosti s tankováním tedy pro několik stovek kilometrů odpadají.

Platí také, že pokud nakupujeme benzin, vkládáme účet i se svým podpisem do knihy jízd. Pravidelně vždy jednou za čtvrt roku vypočítá někdo z matematicky zručných členů našeho sdružení, kolik kdo za benzin utratil: chybějící částku doplatíme, případně dostaneme přeplatek, pokud jsme tankovali navíc, „i pro ostatní“.

Zřejmě si již nyní všimáte skulinek, kterými lze tento systém nabourat. A máte pravdu. Bez vzájemné důvěry a ochoty domluvit se a vyhovět ostatním se carsharing neobejde. Prostě byste měli mít jasno, s kým auto sdílet chcete a s kým ne.

Kde se vzal?

Carsharing se zrodil v západních zemích během ropných krizí v 70. letech. Strach z nedostatku ropy a nejistá dopravní situace ve městech se spojily se zdravým rozumem, načež si známí začali půjčovat automobily a sousedé jezdili do práce společně. Po několika desetiletích vývoje a zkušeností se sdílení rozrostlo do velkých a úspěšných systémů. Vznikly velké specializované carsharingové firmy i malá občanská sdružení.

Sdílí celé město

Jestliže v České republice je carsharing zatím jenom nemotorné batole, ve Švýcarsku, Německu, Itálii, Británii nebo v některých amerických městech se právě nachází v nejlepších letech. Z fáze, kdy fungoval podobně jako naše Autonapůl, se postupně dopracoval až do komerční sféry. Profesionální firmy nabízejí desítky, stovky až tisíce aut až desetitisícům zákazníků. Každý z nich vlastní čipovou kartu, s jejíž pomocí odemkne jakékoli nabízené auto, pokud si jej telefonicky či přes internet dopředu zarezervoval. Na tuto kartu také jezdí a tankuje, auto vrací na stejné místo a každý měsíc dostává vyúčtování. Všechno ostatní včetně servisu a úklidu obstarává firma.

Podobným systémům se často dostává podpory od radnic či magistrátů měst. Carsharingové společnosti od nich například získávají levnější parkovací místa. Důvody jsou nasnadě – čím více sdílených aut, tím menší část městského rozpočtu putuje na stavbu a rozvoj dopravní infrastruktury, tedy parkovišť, silnic, křižovatek či kruhových objezdů.

Zajímavý nápad se ujal v německých Brémách, kde si můžete sdílení připlatit k roční jízdence na městskou hromadnou dopravu. Carsharing provozují také německé dráhy, jejichž cestující mohou využívat auta přistavená u desítek velkých nádraží po celé zemi.

Jak začít

Pokud vás sdílení automobilů zaujalo, můžete začít odlehčenou variantou. Spojte se s rodinou nebo s přáteli. Dojždíte-li do práce stejnou cestou jako vaši kolegové, zkuste se domluvit na střídavém či společném cestování. Samozřejmě se můžete připojit k již fungujícím systémům – zatím tedy pouze těm brněnským. Jejich členové vás rádi uvítají. No a pociťujete-li dostatek odvahy i odhodlání a nebojíte se mravenčí práce ani krušných začátků, vrhněte se rovnou do založení vlastního sdružení či firmy.

Je jasné, že carsharing není vhodný pro každého. Lidé, kteří sedí za volantem každý den a na tachometru jim každoročně naskáčou mnohamístné cifry, se sdílením nepochodí. A drobná zajímavost na závěr: Průzkumy naznačují, že až deset procent všech majitelů aut by ho při zapojení do systému sdílení nepotřebovalo, a navíc by ušetřili.

Připravil Michal Šimoník.

Potápěčka, co miluje půdu

Lenka Kaspříková vstupuje do svého čtvrtého roku práce pro Hnutí DUHA, kde vede program zaměřený na podporu místního ekologického zemědělství. Vystudovala agroekologii na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě v Brně a Humanitní environmentalistiku na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity.

Svůj život přizpůsobuje hlavně ročním obdobím. V zimě holduje spánku nebo čtení a užívá si vůni svařeného vína a grogu. Když se občas zvetí, vyrazí na běžky nebo dělá s lyžemi na nohách kotmelce na zasněženém svahu. S jarem a létem však přerazuje rychlost, protože sluníčko do ní napumpuje novou energii. Začne jezdit na kole, chodí po horách a lesích, potápí se v mořích a jezerech, pracuje na chalupě v Beskydech. „A na podzim si užívám krásných barev lesa, čerstvě utržených jablek a posledních hřejivých paprsků,“ uzavírá svůj pravidelný cyklus.

Co tě přitahuje na zemědělství a potravinách natolik, že se mu věnuješ profesně?

Od malička mě přitahovala příroda a všechno živé. Když jsem se na střední škole rozhodovala co dál, věděla jsem, že chci hlavně chránit přírodu. A protože patřím mezi lidi praktické, vybrala jsem si agroekologii. Zemědělec má k přírodě velmi blízko a neobejde se bez všech jejích živlů. Někteří to tak chápou a hospodaří, aby s ní byli v souladu. Ale mnoho jiných chápe půdu a zvířata jako výrobní prostředek a vše, co není v plánu, jako nepřítele. Zemědělství je samozřejmě pot, dřina, starosti a nejistota. Ale když se úroda vydaří, vidíte za sebou hmatatelný kus práce, na níž si pochutnají ostatní. Bez našich farmářů bychom museli vše dovážet odjinud, přesto je u nás zemědělství nedocenené.

Kde nejradyji nakupuješ potraviny?

Dávám přednost drobným obchodníkům. V Brně jsem ráda nakupovala v malém „ovozelu“, jehož majitelka nabízela i své vlastní výpěstky. Na nákupy, které vždy okořenila historkami ze života a poznatky, čemu že se letos daří, jsem se pokaždé těšila dlouho dopředu. Jelikož si mě tato milá dáma také oblíbila, schovávala mi ty nejlepší kousky. Jinak si občas zajedu na drůbeží maso přímo na ekofarmu. I zde už jsem se skamarádila s majiteli, takže mám dobrý přehled o tom, jak se o zvířata

starají. No a od jara začnu nakupovat v ostravském bioklubu. Bedýnky nám bude plnit ekozemědělec ze Sádku u Opavy, pan Komárek. Už se nemůžu dočkat první jarní úrody.

Jaké pracovní úspěchy máš po čtyřech letech v Hnutí DUHA za sebou?

Za úspěch považuji posun debaty o biopotravinách v médiích. Dříve se psalo o biopotravinách, nyní však o českých biopotravinách, což je velký rozdíl. Podíl našeho týmu se dá těžko vyměřit, ale rozhodně na tom máme díky kampani *Hledá se česká buchtá – Česko hledá české biopotraviny* velký podíl. Těší mě rostoucí poptávka po místních biopotravinách. Dále se zejména díky naší mravenčí práci začíná rozvíjet koncept bioklubů, tedy nákup biopotravin přímo od zemědělců. Lidé se nám sami ozývají a ptají se, jak bioklub založit. Skvělé.

Souhlasíš s narázkami, že BIO je jen móda?

Móda? Jak pro koho. Někteří je asi opravdu kupují proto, že se dočetli, jak jsou zdravé a chutné, nebo proto, že prostě letí. Ale to je pouze nedostatek osvěty. Věřím, že pokud se k lidem dostane více kvalitních informací o pozitivěch ekologického zemědělství, jejich pohnutky se změní. Málokdo může zůstat netečný vůči jasným argumentům pro BIO – například čistší voda, více ptáků, motýlů a drobné zvěře v zemědělské krajině, hospodářská zvířata, která netrpí, oživení venkova, žádné cizí, geneticky modifikované organismy. U nás už takto hospodaří přes tři tisíce zemědělců, a všichni prochází každoročně přísnou kontrolou. Potravinám se značkou BIO důvěřuji a vím, že jejich nákupem přispívám k čistšímu životnímu prostředí.

Čím je pro tebe práce pro Hnutí DUHA přitažlivá?

Pro mě je velmi důležité dělat, co považuji za dobré a smysluplné. A to mi práce v Hnutí DUHA umožňuje. Jsem na ni hrdá. Těší mě, když pomůžu konkrétnímu farmáři s odbytem nebo skupině lidí, kteří si „svého farmáře“ teprve hledají. Velmi si také cením kolektivu a přátelské atmosféry, která v organizaci panuje.

Bydlíš napul v Brně a Ostravě. Jaké mají podle tebe tato dvě města přednosti?

Do Brna mě v osmnácti přivedlo studium a řekla bych, že už jej znám lépe než Ostravu. Brno je pěkné město s velkým kulturním vyžitím. Nikdy jsem zde neměla problém sehnat brigádu nebo práci. Mám tady taky přátele z obou vysokých škol a ráda se s nimi vídám. Na Brně se mi líbí rodinné domky přímo ve středu města. O Ostravě – mém rodném městě – se prohlašuji, že je škaredá a špinavá. Já říkám, že je drsná, ale krásná. Někdy se tu pravda špatně dýchá, zato ale najdete v každé části města neuvěřitelné množství zeleně. Kdo Ostravu nikdy nenavštívil, si to nedokáže představit. Nezanedbatelná je i její historická hodnota. Tamní památky jsou dost neobvyklé. Každému návštěvníkovi bych doporučila navštívit muzeum Důl Michal nebo se projet tramvají Vítkovicemi. Je to svérázná směsice ošklivosti, na níž jen tak nezapomenete. Ostrava je vzhledem ke své rozloze taky relativně řídké osídlená. A já si nerada razím cestu davem. Největší předností Ostravy je však moje rodina, která zde žije a bez níž si nedokážu svůj život představit.

Připravila Zuzana Geryková.

přemýšlejte a ber značky, co jsou fěr

Kdo má největší vliv na svět, ve kterém žijeme? My všichni. Naše běžné nákupy. Chcete nakupovat ohleduplně? **Poznejte značky odpovědné spotřeby.** A vyhrajte skvělé ceny.

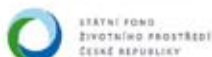

Soutěž o značky odpovědné spotřeby

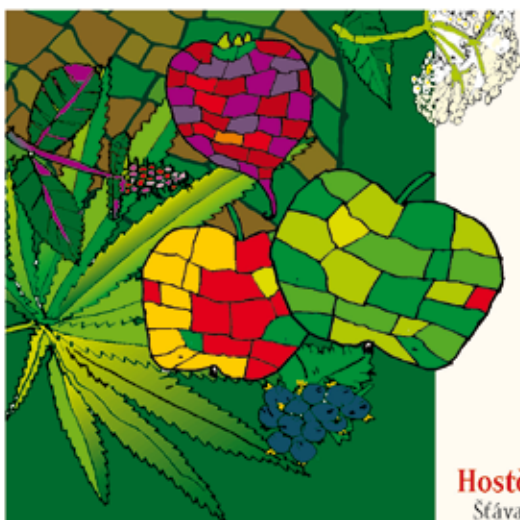
1. cena – zahradní nábytek v ceně 25 000 Kč
 2. cena – týdenní dovolená pro 10 lidí na biofarmě ekoherba v ceně 8 400 Kč
 3. cena – řemeslné a potravinové výrobky Fairtrade v ceně 5 000 Kč
- ...a dalších 50 fěrových cen.

Hodně štěstí v soutěži i v odpovědném životě vám přeje pořadatelé: FSC ČR, Hnutí DUHA a Společnost pro Fair Trade.

Tato pohlednice byla vyrobena díky finanční podpoře
Státního fondu životního prostředí ČR.

Soutěžní otázky najdete na www.fer-znacky.cz.

Tradice Bílých Karpat s.r.o.
Hostětín 4
687 71 p. Bojkovice

www.mostarna.org

Mošty a sirupy z hostětínské moštárny

Hostětínský mošt BIO

Tradiční a zároveň jedinečný: čistá přírodní jablečná šťáva.

Hostětínský mošt zelená energie BIO

Energický nápoj se zeleným čajem a maté green, který vás postaví na nohy!

Hostětínský mošt mátový BIO

Osvěžující směs jablečného moštu a mátového čaje.

Hostětínský mošt jablečný s červenou řepou BIO

Šťáva z červené řepy pro zdraví a k celkovému posílení organismu.

Hostětínský sirup z květů černého bezu BIO

Rozředěním získáte voňavý nápoj s příznivými zdravotními účinky.

Hostětínský sirup z listů máty peprné BIO

Aromatická máta přináší úlevu a zaručeně osvěží!

Hostětínský sirup rooibos BIO

Bezkofeinový nápoj, je vhodný pro děti, kojence i těhotné matky.

Hostětínský sirup z listů a květů konopí BIO

Ojedinelý sirup z květenství rostliny opředené mnoha předsudky a mýty nabízí zdravé osvěžení pro každého.

Vítěz soutěže
Česká Biopotravina
roku 2002.

Vítěz soutěže Česká
Biopotravina roku 2007
v kategorii Nápoje.

Foto: Invaze, autor: Jaroslav Horníček, 3. místo v soutěži Lesy nelesy, kategorie: Živly v lese